

G L I N A

Ś W I E T O
K R Z Y S K A

CO ŁĄCZY LUDZI PRZY JEDNYM STOLE?

Czy to smak potraw, bliskość innych, a może zwykłe, codzienne naczynia, które przekazywane z rąk do rąk stają się świadkami wspólnych chwil? Glina od wieków była materiałem, który zbliżał ludzi – zarówno w procesie tworzenia, jak i w codziennym użytkowaniu. Jakie historie kryją się w przedmiotach, miskach czy dzbanach, które służyły do dzielenia się posiłkiem?

Wystawa Glina Świętokrzyska zachęca do spojrzenia na glinę jako materiał, który od pokoleń jest obecny w naszej codzienności. Jak wyglądały naczynia, z których korzystały rodziny i sąsiedzi podczas wspólnych posiłków? Jaką rolę odgrywały w budowaniu więzi? Od garncarek i garncarzy z Chałupek, tworzących solidne i piękne przedmioty, po współczesnych artystów eksperymentujących z formą i funkcją – glina zawsze była blisko ludzi, towarzysząc im w ich codziennym życiu.

Czy możemy zobaczyć w zwykłym naczyniu z gliny coś więcej niż tylko obiekt użytkowy? Czy jego prostota i trwałość przypominają nam o wartościach, które dzisiaj są tak samo ważne jak kiedyś – wspólnocie, relacjach, bliskości? W świecie, który coraz częściej odchodzi od rzeczy trwałych, glina przypomina nam, że czasem to, co najprostsze, ma największe znaczenie.

Jak glina odnajduje się we współczesnym świecie? Czy dzisiaj, podobnie jak kiedyś, może nas inspirować do współpracy i wspólnego działania? Co mogą nam powiedzieć współcześni projektanci i artyści, którzy odkrywają jej potencjał na nowo?

Glina Świętokrzyska to opowieść o surowcu, który łączy przeszłość z teraźniejszością i wskazuje kierunki na przyszłość. Zachęcamy do odkrywania jej bogactwa, różnorodności oraz potencjału – zarówno w formie tradycyjnych wyrobów, jak i innowacyjnych eksperymentów artystycznych. W glinie, ukształtowanej przez czas i ręce twórców, odnajdujemy ślady przeszłości, ale i inspirację do dalszej podróży. Jakie jeszcze historie opowie nam glina?

Zapraszamy do odkrywania tego, co w glinie najcenniejsze – jej zdolności do budowania więzi, zarówno między ludźmi, jak i między tradycją a nowoczesnością.

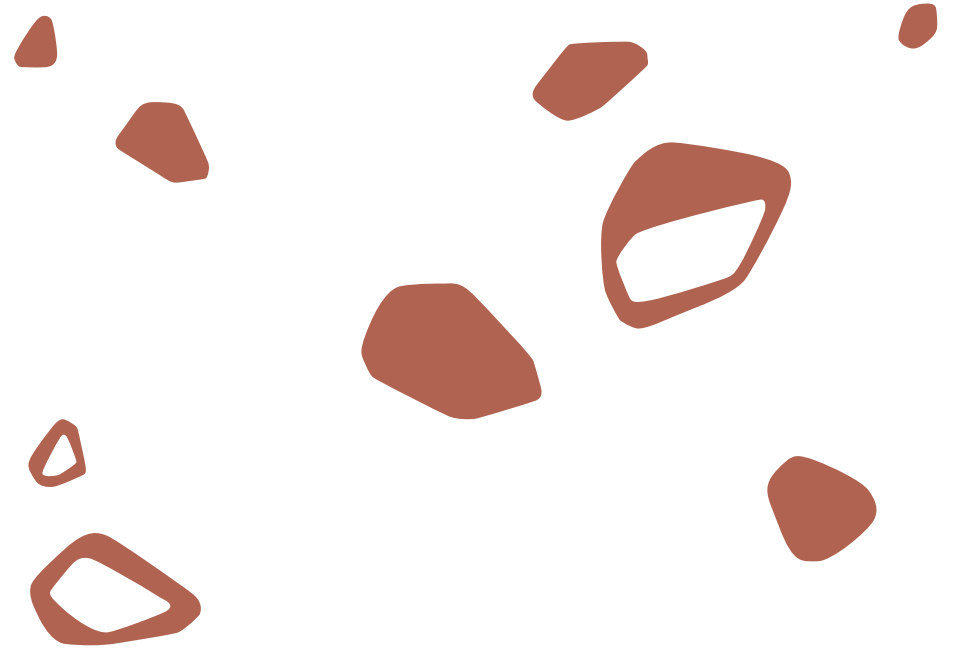
GEOLOGIA

O GLINACH I IŁACH, CZYLI WPROWADZENIE DO GEOLOGICZNEGO ŚWIATA

Dla geologów glina to skała osadowa, złożona z drobnych i większych okruchów innych skał, takich jak ił, muł, piasek, a czasami żwir. W glinie znajdziemy również związki żelaza i węglan wapnia. W zależności od jej pochodzenia, skład i właściwości gliny mogą się różnić. Glina lodowcowa, znana także jako zwałowa, składa się z mieszaniny materiałów skalnych, które zostały przetransportowane przez lądolód lub lodowiec, a po jego stopnieniu osadzone na powierzchni Ziemi. Ze względu na liczne zanieczyszczenia, glina tego typu rzadko nadaje się do produkcji ceramiki.

Z kolei gliny zwietrzelinowe powstają w wyniku wietrzenia skał. Przykładem jest kaolin, który po zmieszaniu z wodą stanowi materiał do produkcji ceramiki szlachetnej. Inny przykład to gliny krasowe, które tworzą się w wyniku wietrzenia skał węglanowych (głównie wapieni) w warunkach lądowych. Gliny krasowe występują zwykle w nieregularnych zagłębieniach i szczelinach. To właśnie ten typ gliny był głównym surowcem dla warsztatów garncarskich w miejscowości Chałupki, niedaleko Kielc, na terenie gminy Morawica.

Często pod pojęciem „glina” rozumie się plastyczny materiał do wyrobu ceramiki, choć w rzeczywistości kryje się pod nim także skała osadowa zwana iłem. Warto pamiętać, że dla geologa glina i ił to dwie różne skały, mimo że niektóre ich odmiany mają podobne zastosowanie.

Ił to skała zbudowana prawie wyłącznie z bardzo drobnych minerałów ilastych, których ziarna nie przekraczają średnicy 0,01 mm. Iły używane w ceramice nazywane są iłami ceramicznymi. Tworzyły się one w przeszłości i nadal powstają jako drobny osad na dnie spokojnych mórz, jezior, mokradeł i dolin rzecznych.

W Górach Świętokrzyskich najbardziej rozpoznawalne są czerwone i wiśniowe iły z dolnego i górnego triasu (Baranów, Pałęgi) oraz ciemne iły z dolnej i środkowej jury (Sołtyków, Gnieździska, Fanisławice).

JAK POWSTAŁY ŚWIĘTOKRZYSKIE GLINY?

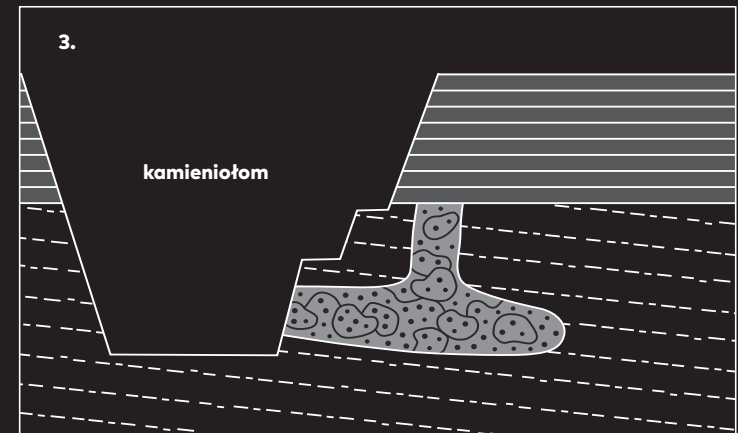
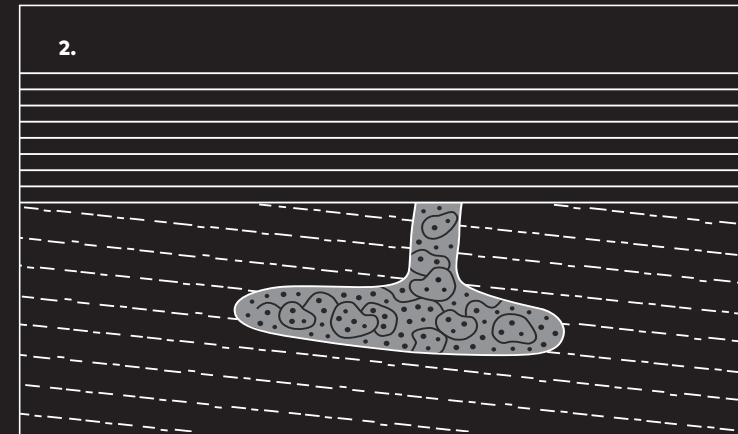
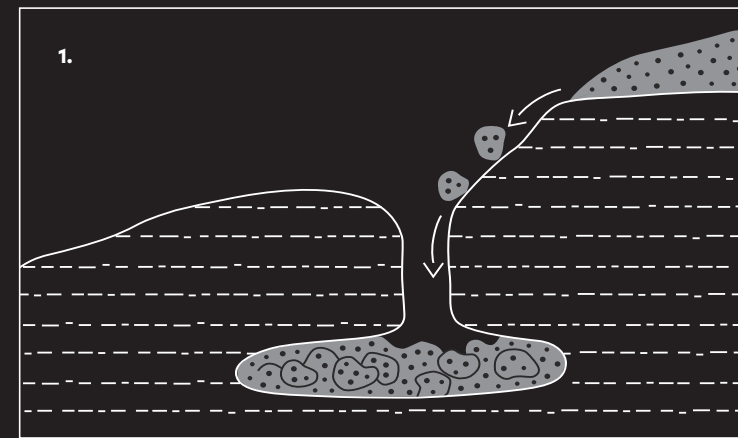
Glina – bryłki gliny z kopalni Józefka

Gliny występujące w regionie świętokrzyskim mają różnorodne pochodzenie, które zależy od warunków klimatycznych i środowiskowych, w jakich powstawały. W okolicach Chałupek i Łagowa, gdzie działały warsztaty garncarskie, dominują gliny krasowe. Te osady tworzyły się głównie w neogenie (23–5,3 mln lat temu), w warunkach klimatycznych przypominających dzisiejszy klimat śródziemnomorski. Osady ilaste, które dały początek glinom, gromadziły się w naturalnych zagłębieniach krasowych, powstałych w wyniku rozpuszczania skał węglanowych, takich jak wapień dewonu i jury, przez wodę.

Kopalnie odkrywkowe, eksploatujące te skały, odłoniły w ścianach kamieniołomów pustki i leje krasowe wypełnione kolorowymi glinami i piaskami. Zróżnicowane kolory tych glin wynikają z obecności różnych form żelaza w illicie, czyli głównym mineralu ilastym w glinie. Na ich barwę miały także wpływ różne warunki środowiskowe i otoczenie skalne, w których tworzyły się pokłady gliny. Typowym przykładem są złoża krasowych glin neogeńskich, występujących w lejach i zagłębieniach krasowych w wapieniach jury górnej w okolicach Chałupek. To właśnie na bazie tych złóż rozwinął się jeden z najważniejszych i najstarszych ośrodków garncarskich w regionie świętokrzyskim.

Warto także wspomnieć o glinach lodowcowych oraz zwietrzelinach gliniasto-gruzowych, które są pamiątką po epoce lodowcowej, gdy Góry Świętokrzyskie były pokryte lądolodem lub znajdowały się na jego obrzeżach. Ze względu na domieszki piasku i żwiru, te gliny nie były jednak wykorzystywane na większą skalę w ceramice artystycznej.

Schemat powstawania pustek i jaskiń krasowych które następnie wypełniają się osadami lądowymi np. gliną (wg. Urban i in., 2011)

Krajobraz doliny krasowej w Geoparku Madonie na Sycylii

Leje krasowe w wapieniach jurajskich odsłoniętych w kamieniołomie Wierzbica

Wapień jurajski ze skamieniałościami amonitów

Wiek: ok. 160 milionów lat
Lokalizacja: rejon Morawicy

Wapienie jurajskie występujące w rejonie Morawicy to osady tropikalnego morza, które ponad 160 milionów lat temu pokrywało obszar dzisiejszych Gór Świętokrzyskich. Skały te zawierają liczne skamieniałości zwierząt morskich w tym muszli głowonogów zwanych amonitami. Głównym składnikiem tych skał jest minerał zwany kalcytem, co powoduje, że skały te są podatne na rozpuszczanie przez wodę czyli krasowienie. Proces ten doprowadził do powstania zagłębień i lejów krasowych wypełnionych glinami i iltami, które stanowiły doskonały surowiec dla garncarstwa. Przykładem są złoże glin garncarskich występujące w rejonie Chałupek, na terenie gminy Morawica.

Wapień dewoński ze skamieniałościami gąbek i koralowców

Wiek: ok. 380 milionów lat
Lokalizacja: Bolechowice

Wapienie dewońskie występujące m.in. w rejonie Kielc, Chęcin, Górna i Łagowa to skamieniałe osady płytkiego, tropikalnego morza, które przeszło 380 milionów lat temu znajdowało się w rejonie równika, na półkuli południowej. O morskim pochodzeniu tych skał świadczą liczne skamieniałości gąbek i koralowców, które tworzyły barwne zbiorowiska podobne do dzisiejszych raf. Głównym składnikiem wapieni jest minerał zwany kalcytem, co powoduje, że skały te są podatne na rozpuszczanie przez wodę czyli krasowienie. Proces ten doprowadził do powstania zagłębień i lejów krasowych wypełnionych glinami i iltami, które widoczne są w ścianach kamieniołomów wapieni i dolomitów dewońskich, m.in. Kadzielnia, Wietrznia, Bolechowice, Józefka, Laskowa, Jaźwica, Kowala i Miedzianka.

GLINA ŚWIĘTOKRZYSKA – WYSTĘPOWANIE I RÓŻNORODNOŚĆ

Gliny i iły, które były lub są wykorzystywane do produkcji ceramiki artystycznej i budowlanej, występują w wielu miejscach regionu świętokrzyskiego. Wśród nich znajdują się duże złoża iłów, eksploatowane w kopalniach odkrywkowych, jak w Pałęgach, oraz mniejsze, punktowe pokłady glin ceramicznych, wydobywane do lat 90. XX wieku w płytkich dołach i szybkach, np. w Chałupkach.

W regionie można również znaleźć liczne stanowiska różnobarwnych glin krasowych, które występują w strefach złóż wapieni, dolomitów i margli, eksploatowanych w odkrywkowych kopalniach. Choć te gliny często traktowane są jako odpady górnicze, znajdują zastosowanie w indywidualnych eksperymentach i projektach artystycznych, czego przykładem jest ta wystawa.

Kalcyt naciekowy

Wiek: przypuszczalnie ok. 300 milionów lat

Lokalizacja: Laskowa

Kalcyt to bardzo powszechny minerał będący głównym składnikiem skał osadowych zwanych wapieniami oraz szkieletów licznych zwierząt morskich. Kalcyt występuje również jako skupienia kryształów zwane szczotkami krystalicznymi, tworzyły żyły wypełniające spękania w wapieniach i dolomitach oraz nacieki jaskiniowe. Minerał ten cechuje się niską twardością, podatnością na rozpuszczanie przez wodę, różnorodnością kształtów i barw związanych z licznymi domieszkami. Występowanie kalcytu jako głównego składnika wapieni powoduje, że skały te są podatne na krasowienie czyli rozpuszczanie przez wodę. Dzięki temu w wapieniach dewońskich i jurajskich występujących w regionie świętokrzyskim powstały liczne pustki, zagłębienia i leje krasowe wypełnione glinami i iłami, które stanowiły surowiec garncarski.

Kamieniołom w Chałupkach

Mikroskop z próbką gliny z Górna

Chałupki - przekrój geologiczny

ETNOGRAFIA

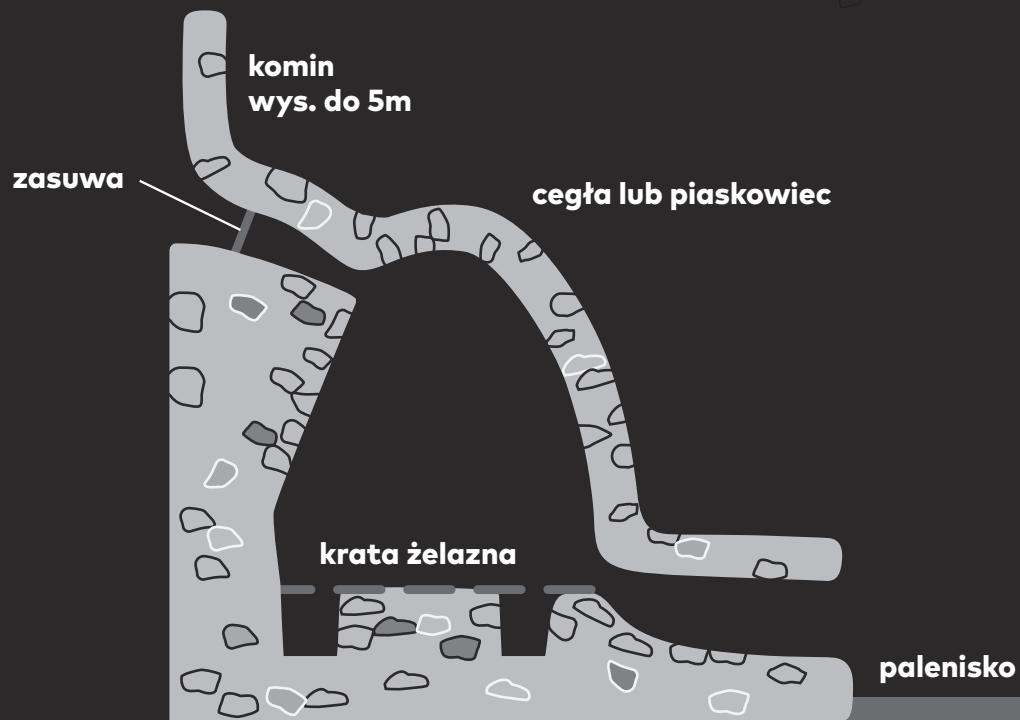

GARNCARSTWO W CHAŁUPKACH

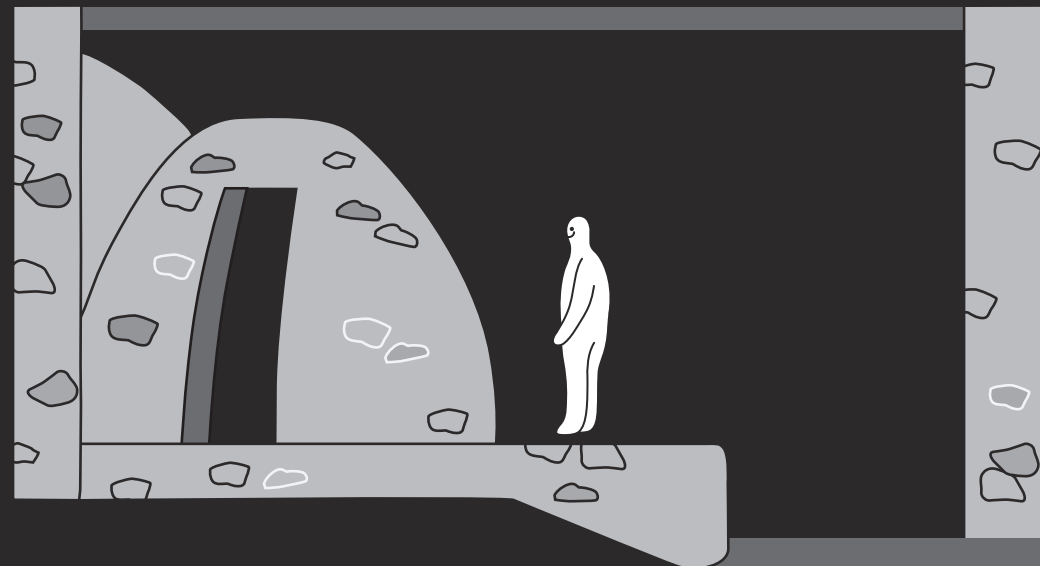
Chałupki, wieś w regionie świętokrzyskim, od wieków znana z garncarstwa. Najstarsze ślady tego rzemiosła, takie jak fragmenty naczyń i pozostałości pieców, wskazują na początki sięgające czasów rzymskich. Pierwsze wzmianki pisemne o wsi pochodzą z XVIII wieku, choć lokalne legendy sugerują, że garncarstwo rozwijało się tu już w XVI wieku. Kluczowym czynnikiem rozwoju rzemiosła były bogate pokłady glin krasowych, które charakteryzowały się doskonałą plastycznością i trwałością.

W XIX i na początku XX wieku garncarstwo stało się głównym źródłem utrzymania mieszkańców Chałupiek. Produkowano zarówno naczynia użytkowe – dzbany, misy, doniczki – jak i elementy dekoracyjne, takie jak fajerki czy figurki. Wyroby te sprzedawano na lokalnych targach, a dzięki pośrednictwu kupców i handlarzy docierały one na dalsze rynki.

Piec murowany z cegły w warsztacie Józefa Możdżyńskiego, połączony ze ścianą kominową budynku. Ten typ pieca upowszechnił się po II wojnie światowej.

Dwojaki

Autor nieznany
Kolekcja prywatna

Ręcznie wykonane dwojaki, formowane z gliny i wypalane w piecu ceramicznym. Naczynie dwukomorowe służące dawniej do przenoszenia płynów lub potraw, charakterystyczne dla tradycyjnego rzemiosła ludowego.

Dzban

Tomasz Zwierzchowski
Z kolekcji Ośrodka Tradycji Garncarstwa w Chałupkach

Klasyczny dzbanek wykonany na kole garncarskim, zdobiony delikatnymi wzorami rytymi w glinie. Wypalany na biskwit, służył zarówno jako naczynie użytkowe, jak i dekoracyjne.

Waza

Tomasz Zwierzchowski
Z kolekcji Ośrodka Tradycji Garncarstwa w Chałupkach

Duże naczynie ceramiczne wykonane na kole garncarskim. Wypalany na biskwit, służył zarówno jako naczynie użytkowe, jak i dekoracyjne.

Jezus Frasobliwy

Autor nieznany
Kolekcja prywatna

Ceramiczna figura przedstawiająca Jezusa Frasobliwego, charakterystyczny motyw w sztuce ludowej. Wykonana ręcznie.

Dwojaki

Jan Armański
Z kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach

Dwa garnuszki połączone wspólnym uchem, naczynie z denkiem, Szklivo obustronnie jasnobrunatne i brązowe. Ornament ryty (linia pozioma, jodełka). Wytoczony w Chałupkach w roku 1967.

Gwizdek: kurka

Józef Głuszek

Z kolekcji Muzeum Narodowego w Kielcach

Gwizdek w formie naczynia z kurką na krawędzi wylewu. szkliva w odcieniu żółtym. Wytoczony w Chałupkach w roku 1955.

CHAŁUPKI – TRADYCJA I HISTORIA

Chałupki wyróżniały się wyjątkowym charakterem lokalnego rzemiosła, które rozwijało się niezależnie od cechowych ograniczeń, powszechnych w miejskich ośrodkach garncarskich. Garncarze i garncarki w tej wsi współpracowali ze sobą, wspólnie uczestnicząc w całym procesie produkcji – od przygotowania gliny, przez toczenie naczyń, aż po ich szkliwienie i wypalanie. Twórcy tacy jak Józef Głuszek, Stefan Sowiński, Maria Chodok, Otalia i Mieczysław Kozłowski, czy Jan i Stanisław Armańscy wnieśli nieoceniony wkład w rozwój lokalnej tradycji garncarskiej. Józef Głuszek specjalizował się w zdobieniu naczyń za pomocą radełek i stempli, tworząc bogate, ornamentalne kompozycje. Stefan Sowiński zasłynął z ceramiki figuralnej, której precyzja i wyrazistość zyskały uznanie zarówno lokalnie, jak i poza regionem.

Po II wojnie światowej garncarstwo w Chałupkach przeszło istotne zmiany. Konkursy i wystawy promowały lokalne wyroby, a spółdzielnia „Chałupnik” w Łży wspierała twórców w sprzedaży ceramiki w kraju i za granicą. W tym czasie tradycyjne naczynia użytkowe zaczęły być wypierane przez ceramikę dekoracyjną. Jednak już w latach 50. XX wieku liczba czynnych warsztatów garncarskich zaczęła maleć. W 1953 roku działało tu jeszcze 62 garncarzy, ale do 1974 roku pozostało ich tylko 15. Śmierć Stefana Sowińskiego w 1993 roku symbolicznie zakończyła działalność garncarzy w Chałupkach.

Dziś garncarstwo w Chałupkach jest wspomnieniem dawnych czasów, ale jego historia pozostaje kluczowym elementem dziedzictwa kulturowego regionu świętokrzyskiego. Prace miejscowych garncarzy i garncarek przypominają o kunszcie i pasji, które przez wieki kształtowały życie tej niewielkiej społeczności, pozostawiając trwałe ślady w lokalnej tradycji i kulturze.

Elżbieta Klimczak

Garncarka i rzeźbiarka
Obice, pow. kielecki

Laureatka konkursu Twórczyni Jarmarku Jagiellońskiego
na festiwalu Re:tradycja, Lublin 2023.

Pani Elżbieta Klimczak od 10. roku życia zajmowała się garncarstwem, w tajniki którego wprowadził ją ojciec, Stefan Sowiński. Jest to tradycja rodzinna, która została zapoczątkowana przez jej pradziadka w 1850 roku. Wśród wyrobów pani Elżbiety znajdziemy nie tylko naczynia, między innymi dwojaki, dzbanki na barszcz, garnki na mleko czy ogórki, lecz także gliniane rzeźby, w tym światełki, madonny, kapliczki, szopki czy anioły. Pani Klimczak tworzyła także gwizdki i inne zabawki dla dzieci. Należała do Stowarzyszenia Twórców Ludowych.

Jezus Frasobliwy

Elżbieta Klimczak
Własność autorki

Ręcznie modelowana ceramiczna figura Jezusa Frasobliwego, zdobiona szkliwem. Tradycyjne przedstawienie religijne, łączące funkcję sakralną i dekoracyjną.

Ostatnia Wieczerza

Elżbieta Klimczak
Z kolekcji Ośrodka Tradycji Garncarstwa w Chałupkach

Ceramiczna rzeźba przedstawiająca scenę Ostatniej Wieczerzy. Ręcznie modelowana, malowana szkliwem i wypalana w piecu. Pełni funkcję artystyczną i sakralną.

Szopka Bożonarodzeniowa

Elżbieta Klimczak
Z kolekcji Ośrodka Tradycji Garncarstwa w Chałupkach

Rzeźba ceramiczna przedstawiająca scenę Narodzenia Pańskiego. Ręcznie wykonana, zdobiona szkliwem, przeznaczona jako tradycyjna dekoracja świąteczna.

Gwizdek Czarownica

Elżbieta Klimczak
Z kolekcji Ośrodka Tradycji Garncarstwa w Chałupkach

Dekoracyjny gwizdek wykonany z gliny, ręcznie modelowany i malowany. Motyw czarownicy nawiązuje do tradycyjnych ludowych przedstawień.

Gwizdek Konik

Elżbieta Klimczak
Własność autorki

Ręcznie wykonany gwizdek w kształcie konika, formowany z gliny, szkliwiony i wypalany w piecu ceramicznym. Element zarówno użytkowy, jak i dekoracyjny.

Czerepak

Elżbieta Klimczak
Własność autorki

Tradycyjne naczynie ręcznie formowane z gliny, używane do nabierania i podawania płynnych potraw. Naczynie powstało na wzór obiektu odnalezionego na stanowisku archeologicznym pod Kazimierzą Wielką.

Kropielnica

Elżbieta Klimczak
Kolekcja prywatna

Kropielnica gliniana to niewielkie naczynie sakralne, służące do przechowywania wody święconej, używane zarówno w przestrzeniach kościelnych, jak i domowych. Jako element liturgiczny, kropielnica pełniła kluczową rolę w obrzędach oczyszczenia i błogosławieństwa, będąc symbolem duchowego odrodzenia. Jej obecność w domach świadczyła o głębokiej religijności i przywiązaniu do tradycji.

Dwojaki

Elżbieta Klimczak
Własność autorki

Naczynie dwukomorowe, ręcznie wykonane z gliny, z praktycznym uchwytem ułatwiającym przenoszenie. Wypalane i zdobione tradycyjnymi technikami ceramicznymi.

Dzbanek

Elżbieta Klimczak
Własność autorki

Ręcznie wykonany dzbanek formowany na kole garncarskim, zdobiony szkliwem w odcieniach zieleni. Funkcjonalny i dekoracyjny.

Dzbanek

Autor nieznany
Z kolekcji Ośrodka Tradycji Garncarstwa w Chałupkach

Ceramiczny dzbanek o klasycznej formie, formowany ręcznie i wypalany w piecu. Jego funkcją było przechowywanie płynów, takich jak mleko czy woda.

Koło garncarskie

Z kolekcji Ośrodka Tradycji Garncarstwa w Chałupkach

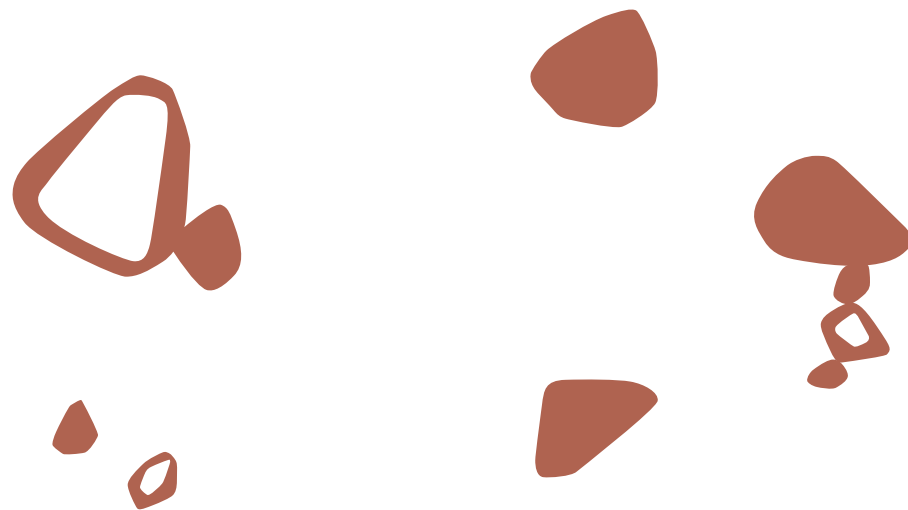
Tradycyjne koło garncarskie wykonane z drewna i metalu, napędzane ręcznie. Umożliwia formowanie gliny w regularne, symetryczne kształty.

GLINA - MIĘDZY TRADYCJĄ A WSPÓŁCZESNOŚCIĄ

Prezentowane prace łączy lokalny materiał – glina świętokrzyska – ale na tym kończą się ich podobieństwa. Twórcy wykorzystują różnorodne techniki i podejścia do kształtowania materii, takie jak budowanie z wałków, toczenie na kole garncarskim czy odlewanie z form. Powstałe obiekty to zarówno formy użytkowe, jak i reinterpretacje dawnych kształtów, które w nowym kontekście nabierają współczesnego wyrazu. Dominującym motywem są obłe, organiczne formy przywodzące na myśl archeologiczne naczynia, przełamane bogactwem faktur, uzyskanych dzięki eksperymentom z materiałem.

Wielu twórców poszukuje nowego języka wizualnego dla rzemiosła, eksperymentując z gliną i minerałami, które nadają obiektom unikatowy charakter. Prace te przełamują utarte schematy, skupiając się na indywidualnym procesie twórczym i bezpośredniej pracy z materiałem – od momentu, gdy glina jest jeszcze częścią ziemi. Surowiec nabiera tu nowego znaczenia, stając się nie tylko budulcem, ale i źródłem naturalnych pigmentów. Barwy ochry i głębokiej czerwieni, obecne w prezentowanych pracach, nawiązują do pierwotnej relacji między ziemią a ludzką twórczością.

Wielu z współczesnych twórców traktuje swoją pracę jako ukłon w stronę dawnych garncarzy i garncarek, czerpiąc inspirację z ich tradycji i technik. Poprzez własnoręczną pracę z materiałem – od przygotowania gliny po kształtowanie i wypał – współczesne prace nawiązują do rytuałów i rzemiosła sprzed wieków, jednocześnie wpisując je w nowy kontekst. To świadome nawiązanie do przeszłości jest nie tylko hołdem dla dawnych mistrzów, ale i dowodem na ponadczasową wartość garncarstwa jako sztuki.

Bliskość z materiałem, szacunek dla tradycji oraz innowacyjne podejście do form i funkcji sprawiają, że powstałe obiekty stają się czymś więcej niż użytkowymi przedmiotami. Są współczesnymi interpretacjami przeszłości, które łączą historię z teraźniejszością, nadając glinie nowe, wyjątkowe znaczenie.

KONTYNUACJA

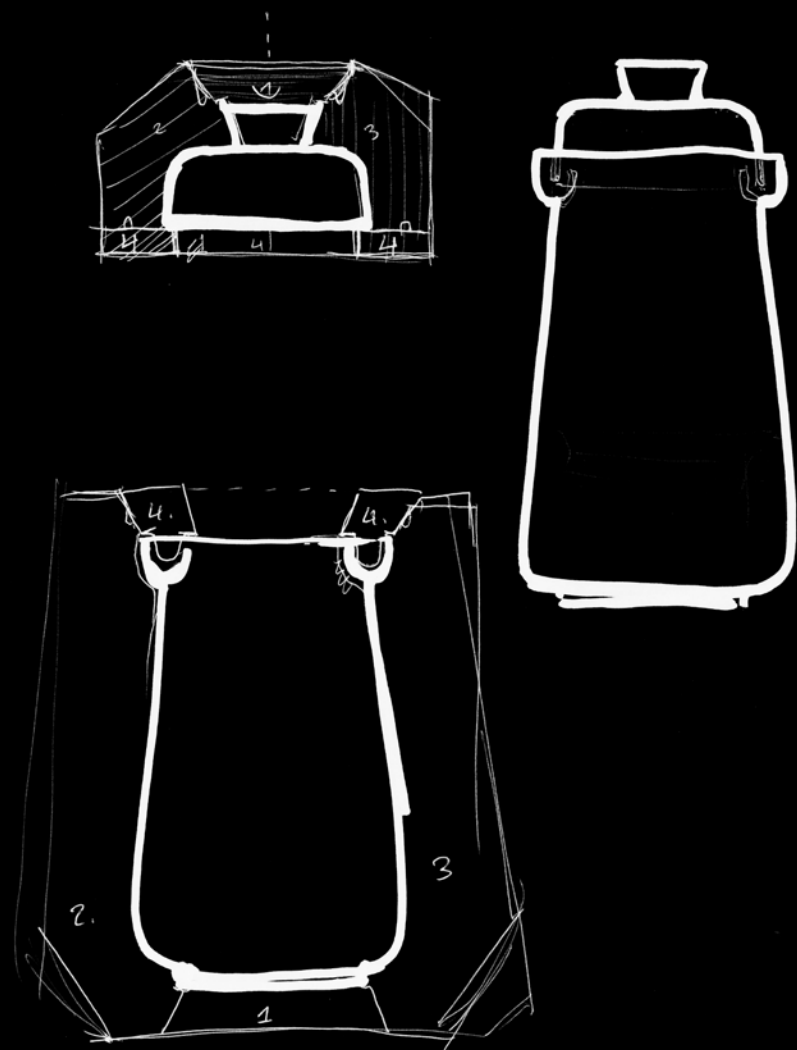

Cyfry

Marta Dachowska

Odcisnięte w formach gipsowych cyfry zostały uformowane z surowej, nieoczyszczonej gliny pozyskanej z lokalnych złóż. Poza pełnieniem roli próbek gliny podczas etapu badania właściwości poszczególnych złóż mogą również służyć jako oznaczenia numerów budynków.

Szkic koncepcyjny

Szkic glinianego naczynia do kiszenia z pokrywką/miseczką.

Naczynie do kiszenia

Marta Dachowska

Odlane z mieszanki glin (kamionka, glina z kopalni Józefka w Górnem, glina z kopalni w Łagowie) naczynie składa się z dwóch części: główna część u góry ma rynienkę do napełniania wodą, która uszczelnia naczynie przed przepływem powietrza. Górna, mniejsza część pełni funkcję zarówno pokrywy jak i miseczki na porcję kiszonki.

Zdrój

Natalia Siódmak

Naturalny system filtracji wody kranowej, który wykorzystuje glinę, krzemień pasiasty i szungit – materiały o prozdrowotnych właściwościach. Rozwiązanie to przywraca prostotę czasów przed plastikową erą, oferując zdrową alternatywę dla wód butelkowanych. Zdrój to odpowiedź na ekologiczne i zdrowotne wyzwania naszych czasów – eliminuje potrzebę jednorazowych opakowań, poprawia smak i jakość wody, a jednocześnie pozwala na eksperymentowanie z jej naturalnymi właściwościami. Projekt jest wyrazem troski o środowisko i zachętą do zmiany codziennych nawyków.

Krople

Natalia Siódmak

Naczynia stworzone z czerwonej gliny bogatej w żelazo, która dzięki swojej porowatej strukturze działa jak naturalny filtr. Gлина poprawia smak i jakość wody, korzystnie wpływa na jej odczyn pH. Każde naczynie posiada glinianą rurkę, która wydłuża kontakt wody z materiałem filtrującym, czyniąc z picia rytuał – powolny i świadomy. Krople powstały z myślą o osobach, które chcą na nowo odkryć przyjemność picia wody i jej smak. Projekt łączy tradycję, prostotę i bliskość z naturą. Krople powstały we współpracy z rzemieślniczką Agą Leszyńską podczas rozmów o dobrostanie i potrzebie życia we wspólnocie. Na naczyniach możecie dostrzec ślady rąk Agnieszki, które zostawiła tocząc Krople na kole.

Butle 2

Dominika Kulczyńska

Jest lato 1994 roku, w wiklinowym koszyku mamy prowiant - na drogę - jajka na twardo, pomidory z działki i nóżki kurczaka. Jedziemy Wartburgiem z Zielonej Góry do Czerwonej Góry, podróż będzie trwała 8 albo nawet 9 godzin. To tu, i w Piotrkowicach koło Jędrzejowa, spędzę wszystkie wakacje swojego dzieciństwa, odwiedzając rodzinne strony mojej babci. To tutaj po raz pierwszy zobaczę, że ziemia może mieć bardzo różne kolory, pierwszy raz wejdę do jaskini, nauczę się czym są minerały i jak rozpoznawać rodzaje skał i kamieni. Pękate butle mają dodatkowe elementy takie jak nóżki, czy obręcze. Chciałam w ten sposób przywołać wspomnienie zabawy i obfitości z jaką kojarzy mi się czas letnich wakacji spędzonych na wsi. Wszystkie butle wykonane są w całości lub w części z glin z Gór Świętokrzyskich. Są wypalane w różnych technikach i piecach ceramicznych, aby mocniej wydobyć i pokazać walory estetyczne i kolorystyczne lokalnych surowców.

Misa

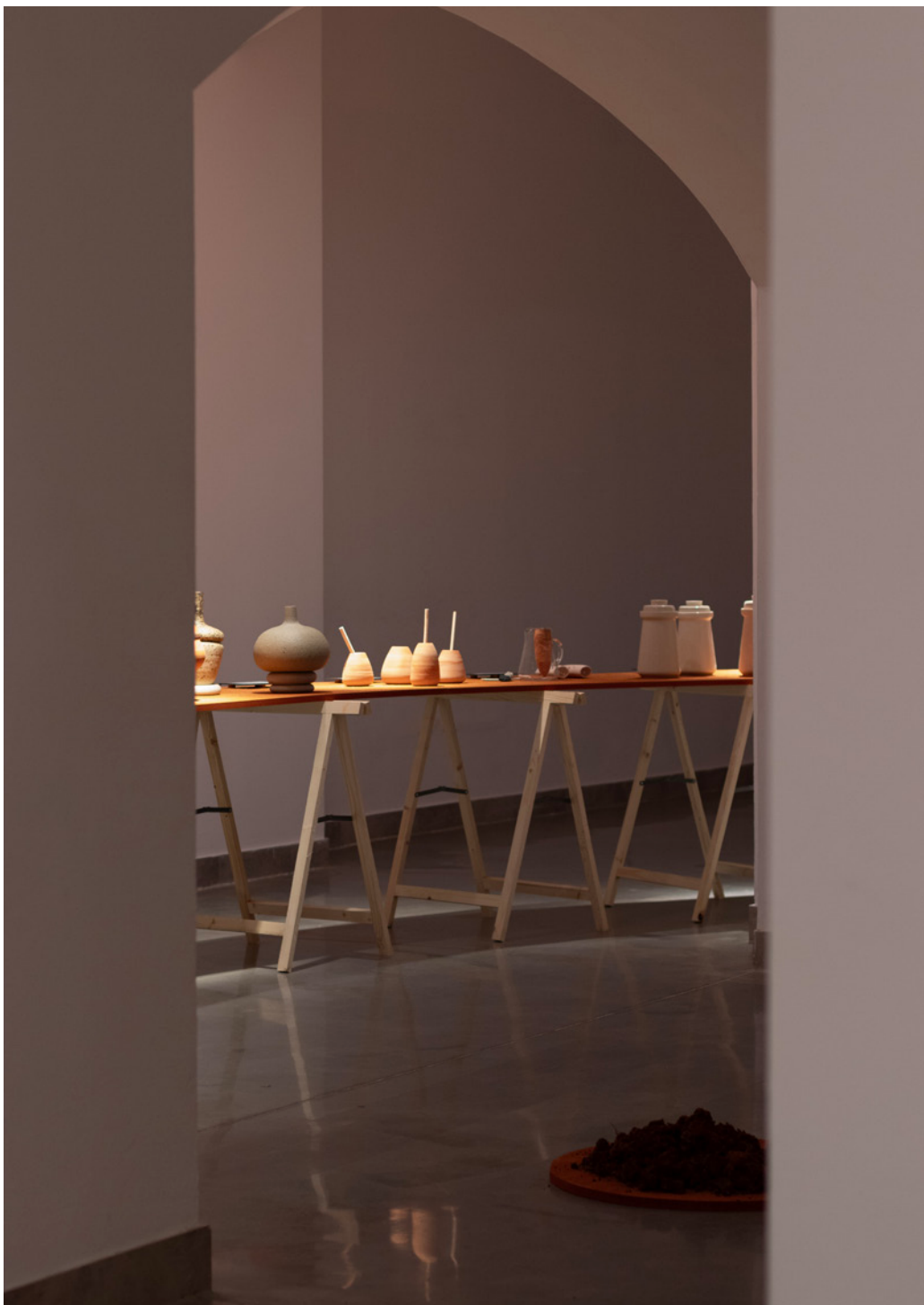
Bartosz Brylewski

Waza

Bartosz Brylewski

Glina użyta w projekcie to materiał odpadowy z procesu produkcji kruszywa w kamieniołomie w miejscowości Górno. Tony tego materiału trafiają na hałdy aby umożliwić eksploatację kolejnych połaci skał. Do pracy z tym materiałem projektant wypracował technikę pozwalającą podkreślić w surowcu jego pierwotną paletę barw i strukturę. Gruda gliny została rozwałkowana na płótnie na grubość kilku milimetrów, co pozwoliło uwidocznic niepowtarzalny wzór w odcieniach ochry, czerwieni, i brązu ale także żółci czy nawet fioleto. Kolory pochodzące z nieprzetworzonego materiału to zasługa naturalnie występujących w glinie tlenków metali. Ornament z cienkich plastrów gliny na prezentowanej wazie jest więc zupełnie unikatowy. Pokazujemy także próbki i eksperymenty powstałe w pracy z tym materiałem.

Komplet do herbaty

Huba Studio

Wykonany techniką toczenia na kole garncarskim i wypalony w piecu na drewno. Kamionka użyta do jego stworzenia to połączenie kaolinitu z Jaroszewa (Dolny Śląsk) z czerwoną gliną z Radosiewa (Wielkopolska). Szklivo typu temmoku powstało na bazie granitu, popiołu drzewnego oraz hematytu z kamieniołomu Zachełmie (Świętokrzyskie).

Szkatułka

Huba Studio

Wykonana metodą sklejania płatów gliny – wypalona bez szkliwienia w piecu na drewno. Do stworzenia obiektu użyto glin z podkieleckich kamieniołomów – czerwonej z Józefki oraz białej z Łagowa. Efekt przeplatających się pasm uzyskano techniką marmurkowania w masie. Odzwierciedla on charakterystyczną dla geologii regionu kolorystykę i warstwowość, wielokrotnie przejawiającą się w złożach lokalnych glin, wapieni i dolomitów.

Wazon

Huba Studio

Z cyklu wazonów do zawieszenia na ścianie wykonane metodą sklejania płatów gliny – wypalone bez szkliwienia w piecu na drewno. Do stworzenia obiektu użyto glin z podkieleckich kamieniołomów – czerwonej z Józefki oraz białej z Łagowa. Efekt przeplatających się pasm uzyskano techniką marmurkowania w masie. Odzwierciedla on charakterystyczną dla geologii regionu kolorystykę i warstwowość, wielokrotnie przejawiającą się w złożach lokalnych glin, wapieni i dolomitów.

Panel oraz Lustro Clay z serii Monostriped landscape

Jakub Świąćicki

Minimalistyczne obiekty tekstylne Clay z serii Monostriped landscape inspirowane są krajobrazem świętokrzyskich pól i lokalnym surowcem. Dzięki wykorzystaniu techniki faux chenille quilt oraz barwieniu gliną tkanin z drugiej ręki powstały akustyczny panel i lustro – łączące dekoracyjność z użytkowością. Naturalne pigmenty gliny nadają unikalny charakter włóknom, zmieniającym się z upływem czasu. Proces barwienia wymagający stosunkowo niewielkiego zużycia energii i wody, a także wykorzystanie materiałów recyklingowych znacząco zmniejsza ślad węglowy produktów.

wystawa czynna od 19.12.2024 do 18.05.2025

Zespół kuratorski:

Katarzyna Domańska, Marta Dachowska, Bartosz Brylewski

Projekt wystawy:

Dominika Janicka

Opracowanie merytoryczne:

Michał Poros

Projekt graficzny:

Agnieszka Serwicka

Komunikacja:

Paula Dulnik

Produkcja i montaż:

Zespół Instytutu Dizajnu

Fotografie

Michał Poros, Piotr Seweryn, Jakub Święcicki

Specjalne podziękowania dla:

Elżbiety Klimczak oraz Patrycji Pierzak za podzielenie się historią Chałupiek.

Samorządowego Centrum Kultury i Biblioteki w Morawicy
za udostępnienie przestrzeni Ośrodka Tradycji Garncarstwa w Chałupkach.

Firmy CERADBUD za udostępnienie do nagrań kopalni gliny w Szkucinie.

organizator:

INSTYTUT
DIZAJNU
W KIELCACH

partnerzy:

sponsor główny wystawy:

